

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

Til Markarådet

Oslo, 29. oktober 2014

Forslag til vedtak i Markarådet om grenseendringer i Oslo

Det vises til Oslo kommunes "Høringsdokument. Forslag til justeringer og endringer av markagrensa". På side 4 i høringsdokumentet står følgende:

"I særskilte tilfeller kan det være hensiktsmessig å ta i bruk områder som i dag ligger i Marka til utbyggingsområder, for eksempel for videreutvikling av eksisterende områder i byggesonen. Tre større områder som i dag ligger i Marka vurderes som mulige framtidige utviklingsområder. Dette er Ravnkollen ved Romsås, Lysopp og Fredhem øst for Gjersrud-Stensrud."

Større endringer av markagrensa er i strid med markaloven

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) har utgitt "Håndbok for markaloven" (heretter Markahåndboka). Her går forfatterne Jens Bugge og Christian Reusch grundig igjennom hver enkelt lovparagraf.

Utgangspunktet for justeringer av markagrensa må være at selve markagrensa er lovfestet og sikret av markaloven § 1, 1. ledd:

"Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner."

Markaloven § 2, 2. ledd tillater "justeringer" av markagrensa:

"Kongen kan ved forskrift treffe vedtak om justering av grensen etter første ledd og gjøre loven gjeldende for nærliggende områder som har, eller gjennom tilrettelegging eller skjøtsel kan få, tilsvarende verdi for friluftslivet."

Sikringen av markagrensa i § 1 innebærer nødvendigvis at det skal være svært vanskelig å ta områder ut av Marka. Under kapittel 1.2.2 i Markahåndboka skriver forfatterne at "Nye områder kan legges til Marka slik at lovens virkeområde utvides der dette anses hensiktsmessig eller ønskelig."

Markalovens forutsetning for å justere markagrensa slik at Marka blir innskrenket er at friluftsliv-, natur- eller kulturverdier ikke blir vesentlig skadelidende. Flertallet i Stortingets Energi- og Miljøkomitéen (EMK) uttrykte under stortingsbehandlingen følgende:

"Flertallet understreker at slike grensejusteringer bare kan skje dersom friluftsliv-, natur- eller kulturverdier ikke blir vesentlig skadelidende. Dette innebærer etter flertallets mening at også miljø- og friluftslivsverdier av lokal betydning tas med i vurderingen."

Vi vil på denne bakgrunnen hevde at hvis f.eks. Ravnkollen tas ut av marka (dvs. en stor endring av markagrensa som er negativt for friluftsliv-, natur- eller kulturverdier i Marka), vil det kreve lovendring, uavhengig av om det tilbys erstatningsområder (det Oslo kommune feilaktig kaller "makeskifte"). En lovendring krever behandling i Stortinget, det vil ikke være tilstrekkelig med en enkel forskrift i Statsråd.

Vi er prinsipielt imot så store innskrenkninger av markagrensen som det her er snakk om. Dette gjelder især hvis formålet med innskrenkningen er boligbygging innenfor dagens markagrense. Hverken markaloven, forarbeidene til denne eller flertallsbemerkningene i Stortinget legger opp til slike store innskrenkninger/endringer selv om det blir tilbudt "erstatningsområder". Dette standpunktet er stødig forankret i markaloven, og forslagene er i strid med markaloven. Jf. markaloven § 2, 2. ledd.

Markaloven tillater altså "justeringer", men ikke store endringer, spesielt ikke hvis endringene er for å oppfylle et ønske om å gjøre tiltak som det ikke er anledning til å gjennomføre innenfor Marka. Å foreslå boligbygging i Marka er direkte brudd på Markaloven § 5. Miljøverndepartementet har i brev av 3. januar 2013 til Oslo kommune sagt følgende om innskrenkninger i Marka:

*"Generelt vil imidlertid departementet vise til at det fremgår av lovens forarbeider at det ved innskrenkninger i grensen bare kan gjennomføres mindre justeringer av eksisterende grenser, og at innskrenkninger som hovedregel bare bør skje i særskilte tilfelle der den fastsatte grensen medfører store praktiske vanskeligheter som ikke kunne forutses ved grensefastsettelsen. Med andre ord er muligheten til å gjennomføre grensejusteringer som reduserer markalovens geografiske virkeområde begrenset. **Å ta områder ut av Marka fordi det ønskes brukt til tiltak som det ikke er anledning til å gjennomføre innenfor Marka, vil være i strid med markalovens formål om å sikre Markas grenser mot nettopp slike tiltak. Markaloven legger ikke opp til "byttehandel", slik at områder kan tas inn som kompensasjon for områder som tas ut**" (vår utheving).*

Forslaget om å ta ut et stort område av Marka til boligbygging er klart i strid med markaloven. En av hovedbegrunnelsene for å vedta markaloven var nettopp å sikre markagrensa. I lovens formålsparagraf står det: "Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner."

Ravnkollen

Når det gjelder forslaget om Ravnkollen er det påtakelig at de store natur- og friluftsverdiene underslås i forslaget mens "erstatningsområdene" omtales som et område med "store natur- og friluftsverdier".

I Miljødirektoratets Naturbase er både Ravnkollen og "erstatningsområdene" registrert med naturtype "Gammel barskog". Ravnkollen er markert som naturtype B-område i kommunens temakart (T4 - Naturmiljø) og i kommunens flerbruksplan for kommunens skoger, i tillegg til at Ravnkollen er definert som verneområde for friluftsliv i flerbruksplanen, og er registrert som «eventyrskog» - skog med spesielt store opplevelsesverdier. Ravnkollen er altså verneverdig både p.g.a naturverdier og viktige friluftsverdier. I kommunens temakart er "erstatningsområdene" stort sett markert som naturtype C-område med noe innslag av naturtyper B-område. Det går også en høyspentledning gjennom dette området

Det bør ikke være tvil om at friluftsverdiene på Ravnkollen er av høy kvalitet. De velbrukte stiene, brede og smale, viser at området er svært mye brukt og er en stor rekreasjonsressurs for befolkningen. Ravnkollen er en flott "grønn korridor" direkte fra byggesonen. Det går en blåmerket sti langs Ravnkollens ca. 1 km lange åsrygg. Flere steder er det rasteplasser med enestående panoramautsikt over Groruddalen og Oslofjorden. "Erstatningsområdene" ligger lengre unna bebyggelsen og er belastet med en 60 meter bred kraftgate, er nærmeste nabo til et støyende pukkverk, og ligger i et til dels svært bratt og vanskelig tilgjengelig terreng med trafikkstøy fra Trondheimsveien.

På denne bakgrunnen synes det åpenbart at en massiv boligutbygging vesentlig vil skade friluftslivet, naturen (og kulturminner som også finnes her) på Ravnkollen. Forslaget til grenseendringer begrunnes med ord som mer "hensiktsmessig" (jf kap 10.4 i juridisk arealdel) eller "forvaltningsmessig fornuftig", og beskrives som "mer logisk og bedre tilpasset behovet for byutvikling og mål om samordnet areal- og transportplanlegging, samtidig som en sikrer at verdifulle naturområder bevares som en del av Marka." Dette er generelle påstander som man ikke en gang forsøker å begrunne. De foreslåtte grenseendringene vil trolig være mer hensiktsmessig for noen utbyggere. Dagens markagrense på Ravnkollen er imidlertid både hensiktsmessig, fornuftig og logisk for befolkningen, folkehelsen, naturen og friluftslivet.

Lysopp og Fredheim

Byrådet foreslår videre at områdene Lysopp (230 daa) og Fredheim (175 daa), som i dag ligger som LNF-område i Østmarka nordøst for Fv 155, vurderes innlemmet i byggesonen i forbindelse med byutvikling på Gjersrud - Stensrud. I dette området finner vi seks viktige naturtyper som er registrert og ligger i nasjonale databaser. Dette området er også i Flerbruksplanen for Oslos kommuneskoger registrert som kulturlandskapsområde. Sammen med FOD- gården og Godlia er dette de eneste gjenværende, åpne jordbruksområdene i denne delen av Marka. Som en slags makebytte foreslås et like stort område, på 405 daa i Sørmarka på grensa til Ski kommune, innlemmet i Marka. Østmarkas Venner har gått sterkt i mot dette forslaget. I stedet for å bygge ned nesten hele området i Østmarka, som ville kunne bli nærmarka og hundremeterskogen til framtidige beboere på Gjersrud - Stensrud, burde byrådet heller legge til rette for at dette området blir lett tilgjengelig ved at det reguleres bilfrie turstier/løyper over Fv 155 til dette området, hvor det er store natur- og friluftslivskvaliteter innen meget kort avstand. Når beboerne på Gjersrud - Stensrud krysser Enebakkveien forlater de byen og kommer inn i et flott nærturområde hvor de kan oppleve natur, ro og stillhet.

Å bytte ut de nevnte områdene med tilsvarende store arealer i Marka vil kunne få store konsekvenser for markaloven. Hvis et attraktivt natur- og friluftsområde i Marka, som er attraktivt for boligutbyggere, kan byttes i et område i byggesonen som er mindre attraktivt, er det stor fare for at markakommunene vil se muligheten til på denne måten å skaffe fram attraktive byggetomter i Marka. Skulle den foreslåtte byttehandelen bli gjennomført, ville det skape presedens og dermed undergrave Markaloven.

Forslag til uttalelse fra Markarådet:

Markarådet støtter den strenge fortolkningen av Markalovens §§ 1 og 2 som kommer til uttrykk i Miljøverndepartementets brev av 3. januar 2013 til Oslo kommune mht. innskrenkinger i Marka:

*"Generelt vil imidlertid departementet vise til at det fremgår av lovens forarbeider at det ved innskrenkinger i grensen bare kan gjennomføres mindre justeringer av eksisterende grenser, og at innskrenkinger som hovedregel bare bør skje i særskilte tilfelle der den fastsatte grensen medfører store praktiske vanskeligheter som ikke kunne forutses ved grensefastsettelsen. Med andre ord er muligheten til å gjennomføre grensejusteringer som reduserer markalovens geografiske virkeområde begrenset. **Å ta områder ut av Marka fordi det ønskes brukt til tiltak som det ikke er anledning til å gjennomføre innenfor Marka, vil være i strid med markalovens formål om å sikre Markas grenser mot nettopp slike tiltak. Markaloven legger ikke opp til "byttehandel", slik at områder kan tas inn som kompensasjon for områder som tas ut"** (vår utheving).*

Markarådet er av den oppfatning at slike endringer av markagrensa vil kunne føre til presedens ved at det gis en åpning for alle markakommuner til å foreslå attraktive natur- og friluftsområder i Marka omgjort til boligområder. Dette vil igjen kunne få den følge at markagrensa og markaloven står i fare for uthuling.

Uttalelsen bes sendt Oslo kommune, Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Klima- og miljødepartementet.

Med vennlig hilsen

Gjermund Andersen
Styreleder i Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

Johan Ellingsen
Styreleder i
Østmarkas Venner

Frode O. Hansen
Styreleder i
Lillomarkas Venner